

EGRY JÓZSEF (1883-1951)**Viharos öböl, 1930-as évek második fele**

Olaj, vászon, 114x125 cm

Jelezve jobbra lent: Egrý József

Jelezve hátoldalon: Egrý József Badacsony 1939 Viharos öböl

Kezdő ár: 16 000 000 Ft / 52 459 EUR

Becsérték: 30 000 000 – 40 000 000 Ft**Estimated value: 98 361 – 131 148 EUR****KIÁLLÍTVA:**

- Egrý József festményei. Ernst Múzeum, Budapest, 1939. március 5–19., katalógus: 103. (*Viharos vízen* címmel)

KIÁLLÍTVA ÉS REPRODUKÁLVA:

- Képzőművészek Új Társasága katalógusa. Nemzeti Szalon, 1936. február 23. – március 8., katalógus: 43. (*Szél* címmel)
- A magyar festészet rejtőzködő csodái II. – Válogatás magyar magángyűjteményekből. Mű-Terem Galéria, Budapest, 2005. szeptember 10. – október 9., 187. oldal

A KUT 1936-os kiállításának enteriorképe Egrý József: *Szél* című alkotásával.
Nemzeti Szalon, Budapest, MTA BTK Művészettörténeti Intézet Adattár: MDK-C-I-5-9936-1936 KUT kiallitas-1

A közönség számára nem ismeretlen Egrý József *Viharos öböl* című képe. Ezt a festményt 2006-ban állította ki először a Virág Judit Galéria. Az ismeretlenség homályából felbukkanó mű lenyűgözte a kiállítás látogatóit és a galéria dolgozóit egyaránt. Ma már jóval többet tudunk az alaposabban megvizsgált festményről. Például azt, hogy a kép nem a *Szél* egy későbbi változata, hanem ez a kép valójában maga a *Szél*. Galériánk stábja is csak a kiállításon szembesült azzal a ténnyel, hogy a festmény Egrý egy utólagosan átfestett alkotása. A képet először 1936-ban mutatta be a művész, de mivel azzal feltehetőleg elégedetlen volt, a kiállítást követően átfestette, s csak 1939-ben mutatta be újra a nagyközönség előtt immár *Viharos öböl* címmel.

A kép jól illeszkedik az 1936–1939 között készült Egry alkotások sorába. A festő ekkor kötött szerződést Fränkel Józseffel, és a kontraktus értelmében – rendszeres havi járadék ellenében – megszabott mennyiségű képet szállított a Fränkel-szalonnak. Egry lassan dolgozott, sokáig érlelt magában egy-egy képet. Nem volt ritka, hogy már kész, eladott festményeit is vissza-visszakérte, hogy „javítson” rajtuk. A feszített tempó nem ízlett a művésznek. Mindazonáltal kivételes alkotások keletkeztek ebben az időben is. Ékes bizonyítéka ennek az 1936-ban a Fränkel-szalomban megrendezett kiállítása, ahol több reprezentatív chef d’oeuvre került a kiállítótér falaira. A *Szél*, és az átfestésével megszülető *Viharos öböl* ezek közé a remekművek közé tartozik.

Az 1936-os Fränkel-szalomban rendezett kiállítás előtt Egry visszatért az olaj technikához. Elsősorban nagyobb méretű alkotásain használta ezt az anyagot. Olajjal készült a Fränkelnél bemutatott *Őszi nap* (1936 körül), és az 1930-as évek második felének egyik főműve a *Visszhang* (1936) is. Ez utóbbi festmény ráadásul azonos méretekkel rendelkezik, mint a néhány héttel később nyíló KUT kiállításon bemutatott *Szél*.

Az anyaghasználat mellett még valami a 1936-os Fränkel-szalomban kiállított kollekció mellé helyezi a *Viharos öböl* című képet. Az arányaiban felnagyított öböl motívuma többször felbukkan ebben az időszakban Egry képein. Ilyen a Fränkel kiállítás képei között szereplő – már említett – *Őszi nap*, valamint *A halász* című festmény. Továbbá az ugyancsak 1936-ban, a Fränkel által Bécsben szerepeltetett *Bucht (Öböl)*, 1936 körül) című művén is hasonló kompozíciós megoldással él a festő.

A *Szél*, majd annak átdolgozott végleges változata a *Viharos öböl* ennek a kiérlelt képszerkezetnek egyik legszebb darabja. Nem véletlen, hogy a kép már első nyilvános szereplése során magával ragadta a kor egyik legnagyobb kritikusat, Kállai Ernőt. Az író a *Szélről* az *Új Idők* (1936. 10. 345.) hasábjain az alábbiakat írta: „A Balaton felett szivárványos léghintán himbálózik a fény és ez a sugaras játék az egész tájat magával lendíti, salaktól mentes tiszta távlataiba ...”

Egry a festményt mégsem érezhette elég jónak. Röviddel ezután átfestette, hogy a saját festői világának jobban megfelelő alkotás kerekedjen ki a természeti jelenséget ábrázoló látványból. A festmény szerkezetét némileg módosítva, a kép központi motívumát alakította át: az öböl felett kerekedő fuvallatból egy vitorlázó alak balatoni párákba burkolt sziluettje bontakozott ki. Így jött létre a 1930-as évek második felének egyik legizgalmasabb Egry alkotása a *Viharos öböl*.

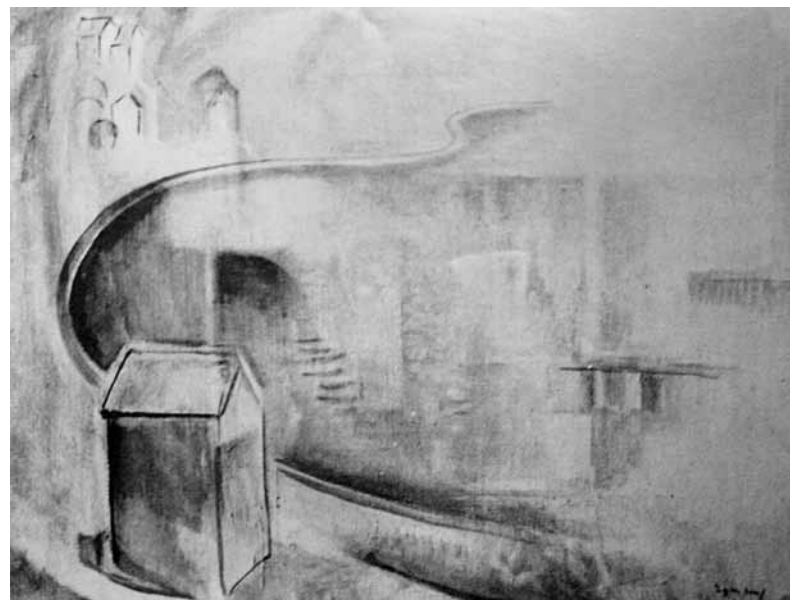
Egry sohasem festett a természetben. Igazán jelentős műveinek nagy részét otthon, a műteremmé átalakított szobában, prэшházban, s végül a megépült műteremben festette. A szabadban legfeljebb egy-egy benyomását, ötletét vetette gyorsan, biztos kézzel, fölényes rajzkészséggel papírra; sokszor nem is rajz-, csak kockás irkapapírra. Séta közben a horgászpaddon vagy hajón gyűjtötte minden érzékével a körülötte s benne is folyton változó, és mégis mindig azonos törvények összefüggéseiben átélte világot: festményeinek emlékanyagát. Ilyen élmény szülhette a *Viharos öböl* kétszeresen kiérlelt darabját is. „A hirtelen kezdődő vihar szélörvényében vitorlás fordul a badacsonyi öbölbe. A kavargó víz hullámverésében megdőlt hajó elmosódó foltja uralja a kép középterét. A parthoz csapódó, haragoszöld hullámokon megtört napfény sugarai még megvilágítják a domboldal lankái közül előtűnő prэшházak tetejét, de a víz felől érkező viharos szél ködfátyolba burkolja a tájat. A tó fölött gomolygó fehér pára beborítja a vidéket, lassanként magába szívja a lilák, rózsaszínek és szelíd barnák zöld árnyékait, az okkerek, bronzok és szürkék bársonyos felületeit. Minden mozgásban, változásban van. A természet vitalitásában értelmeződnek a jelenségek, s a kozmikus lét törvényei szerint organikus egységgé rendeződnek.” – írja a képről Gergely Mariann.

Kaszás Gábor

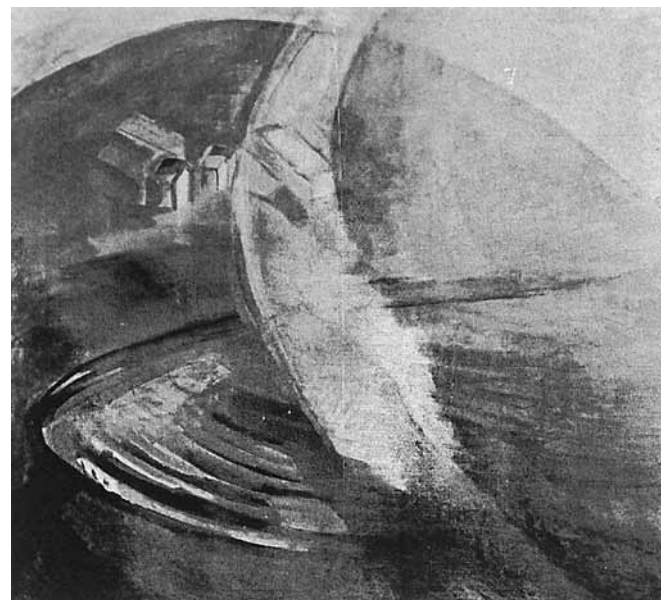
Egry József: Őszi nap, 1936 körül magántulajdon

Egry József: Öböl, 1936 körül, lappang

Egry József: A Viharos öböl első változata, 1936.

Egry József: A halász, 1936 körül Janus Pannonius Múzeum, Pécs

Egry József: Visszhang, 1936. Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

